

Звіт про роботу Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики за період дев'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання

У період із лютого по серпень 2023 року Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики працював із законопроектами та іншими правовими актами у гуманітарній та інформаційній галузях, виконував організаційну та контрольну функції у межах предметів відання.

Вагомим кроком стало ухвалення Українським Парламентом Закону про внесення змін до Закону України «Про рекламу» щодо імплементації норм європейського законодавства у національне законодавство, проект якого був підготовлений у Комітеті. Ухвалено Заяву «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких». І це вперше в акті Верховної Ради України роз'яснюється термін «рашизм» для позначення ідеології, яка є панівною у держави-терориста — російської федерації. Прийнято Звернення до парламентів та урядів іноземних держав і міжнародних організацій щодо засудження примусової депортації українських дітей. Питання захисту дітей регулярно порушувалось членами Комітету на національному та міжнародному рівнях. Про ці та інші ініціативи — детально у Звіті Комітету.

Протягом звітнього періоду (6 лютого – 16 серпня 2023 року) Верховною Радою України прийнято **10 законів України та постанов Верховної Ради України**, з опрацювання яких Комітет був головним.

1) 24 лютого 2023 року Парламент ухвалив **Постанову «Про Звернення Верховної Ради України до Комітету ООН з прав людини, Комітету ООН з прав дитини, Міжнародного суду ООН, Верховного комісара ООН у справах біженців про порушення Російською Федерацією міжнародних договорів (конвенцій), що мають ознаки геноциду Українського народу, в частині здійснення примусової депортації до держави-агресора або в межах тимчасово окупованих територій України дітей - громадян України та дітей, які проживали на території України, з вимогою повернення таких дітей їхнім батькам або законним представникам»** ([2947-IX](#)). Зазначений документ є реакцією українських парламентарів щодо таборів так званого «ідеологічного перевиховання» українських дітей.

2) 2 травня 2023 року ухвалено **Постанову «Про Заяву Верховної Ради України "Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких"»** ([3078-IX](#)). Рашизм визначається як новий різновид тоталітарної ідеології та практик, які лежать в основі режиму, сформованого у

російській федерації під керівництвом президента в. путіна, та ґрунтуються на традиціях російського шовінізму й імперіалізму, практиках комуністичного режиму СРСР та націонал-соціалізму (нацизму).

3) 3 травня 2023 року ухвалено **Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України»** ([3097-IX](#)). Акт розроблено з метою створення правових підстав для видалення з Державного реєстру нерухомих пам'яток України пам'яток культурної спадщини, що є символом російської імперської та радянської тоталітарної політики й ідеології.

4) 29 травня 2023 року Верховна Рада України прийняла в другому читанні та в цілому **Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо унормування конкурсної процедури призначення керівників комунальних закладів культури та формування базової мережі закладів культури»** ([3120-IX](#)). Закон спрощує процедуру призначення керівників комунальних закладів культури в населених пунктах з чисельністю жителів до 5 тисяч осіб і створює більш зрозумілу систему отримання погодження на виключення закладу культури з базової мережі, його реорганізацію чи ліквідацію. Також ним передбачено скасування неактуальної норми щодо проведення атестації в театрах.

5) 29 травня Верховна Рада підтримала ініціативу Президента України та ухвалила **Закон України «Про День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939-1945 років»** ([3107-IX](#)). Згідно з Законом 8 травня в Україні відзначається День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років.

6) 30 травня 2023 року Український Парламент прийняв **Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про рекламу" та інших законів України щодо імплементації норм європейського законодавства у національне законодавство України шляхом імплементації окремих положень законодавства Європейського Союзу у сфері аудіовізуальної реклами (Європейської конвенції про транскордонне телебачення, Директиви Європейського парламенту та Ради 2010/13/ЄС про аудіовізуальні медіапослуги від 10 березня 2010 року із змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/1808 від 14 листопада 2018 року)»** ([3136-IX](#)). Проєкт розроблено в межах міжнародних зобов'язань нашої держави щодо поступового наближення національного законодавства України до відповідного *acquis* ЄС у сфері аудіовізуальних послуг. Актом передбачено удосконалення регулювання соціальної реклами; заборону вміщувати в рекламі твердження та/або зображення, які є дискримінаційними та/або розпалюють ненависть, ворожнечу чи жорстокість; спрощення правил переривання рекламою трансляції фільмів та ін.

7) 10 червня 2023 року як Закон прийнято проєкт **«Про внесення змін до Закону України "Про культуру" щодо передачі майна та створення, впровадження і ведення електронних реєстрів у сфері культури»** (реєстр. № [8024](#)). Документом передбачено:

— надання можливості безоплатно передавати майно, яке не забезпечує статутну діяльність, від державного або комунального закладу культури іншому державному або комунальному закладу культури;

— впровадження електронних реєстрів у сфері культури, зокрема обліку культурної спадщини та культурних цінностей України, забезпечення їх ведення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв;

— надання Кабінету Міністрів України повноважень щодо прийняття рішення про проведення експерименту із створення, впровадження і ведення електронних реєстрів у сфері культури.

8) 10 червня 2023 року Верховна Рада України ухвалила **Закон України «Про оголошення природних територій міста Моршина, природних територій Моршинського родовища мінеральних лікувальних розсолів та природних територій Нинівського родовища мінеральних лікувальних вод (розсолів) Львівської області курортом державного значення»** ([3151-IX](#)). Такий крок створює умови для збереження та раціонального використання територій і ресурсів курортно-оздоровчого та рекреаційного призначення, підвищення інвестиційної привабливості у національній та європейській площині, підняття іміджу Львівщини.

9) 27 липня 2023 року **Верховна Рада України підтримала Постанову «Про звільнення Ткаченка О.В. з посади Міністра культури та інформаційної політики України»** ([3274-IX](#)). Попередньо, 26 липня, Міністр культури та інформаційної політики Олександр Ткаченко прозвітував про свою роботу на посаді Міністра на засіданні Комітету. Зокрема, члени Комітету заслухали звіт про роботу Міністерства щодо підтримки культури та креативних індустрій під час пандемії, про заходи із захисту української мови, з підтримки книжкової індустрії, про збереження культурної спадщини та національної пам'яті, щодо очищення культурного простору від символів російської імперської та радянської тоталітарної політики й ідеології тощо.

10) 9 серпня 2023 року Верховна Рада України ухвалила **Закон про внесення зміни до статті 10 Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації музеїв** (проєкт за реєстр. № [9129](#)). Документ спрямований усунути законодавчу прогалину шляхом доповнення статті 10 Закону України «Про музеї та музейну справу» новою

частиною, якою передбачено встановити обов'язок погодження з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення) музеїв державної та комунальної форм власності.

21 березня 2023 року прийнято за основу **проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення порядку відзначення видатних заслуг у сфері культури** (реєстр. № [8374](#)). Законопроект визначає підстави для позбавлення нагород як діячів культури, що стали на шлях співпраці з державою-агресором, так і для усіх інших осіб, що публічно виступили проти України. Проект підготовлено до розгляду у другому читанні.

11 серпня 2023 року Парламент прийняв за основу **проект Закону про внесення змін до статті 110 та 111 Сімейного кодексу України** (реєстр. № [5492](#)). Автори законопроекту пропонують дозволити розривати шлюб у період вагітності дружини або коли дитині ще не виповнилося одного року. Документ доопрацьовується до другого читання.

Засідання Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики за звітний період відбувалися відповідно до Постанови Верховної Ради України від 7 лютого 2023 року № [2912-IX](#) «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану».

Впродовж звітного періоду проведено 15 засідань Комітету (у режимі відеоконференції). З них — одне виїзне.

На засіданнях розглянуто **62** питання різної спрямованості. З них — **29** питань щодо розгляду проектів законів України та проектів постанов Верховної Ради України, з підготовки та попереднього розгляду яких Комітет визначено головним. Комітетом також подано **15** висновків на законопроекти до головних комітетів, розглянуто **9** питань у межах контрольної функції (виконання законів і постанов), **9** інших питань, що належать до предметів відання Комітету.

Народні депутати України — члени Комітету під час засідань обговорювали та взяли в роботу такі питання, як:

- діяльність в Україні релігійних організацій, що мають керівні центри на території держави-агресора;
- внесення змін до Сімейного кодексу України;
- збереження та захист культурної спадщини України;
- депортація росією українських дітей з окупованих територій;
- розширення підстав для позбавлення артистів-колаборантів почесних звань;

- деколонізація публічного простору України;
- підготовка і проведення заходів у зв'язку з 90-ми роковинами Голодомору;
- впровадження та ведення електронних реєстрів обліку та управління культурною спадщиною;
- ситуація, що склалася із діяльністю Комітету Національної премії України імені Тараса Шевченка та присудженням премії за 2022 рік, й інше.

Протягом сесії до Комітету надійшло **1713** листів і звернень від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських і релігійних організацій, громадян України тощо. Зокрема, розглянуто **94** звернення громадян. На виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» опрацьовано **19** запитів на публічну інформацію.

За звітний період тривала робота у межах підкомітетів:

○ підкомітет у сфері кінематографу та реклами провів низку робочих нарад з метою опрацювання проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавчого регулювання у галузі зовнішньої реклами (реєстр. № [5094](#), ухвалено за основу 1 червня 2021 року). Метою запропонованого законопроекту є створення сприятливих правових умов для покращення благоустрою населених пунктів та їхнього підприємницького середовища, утвердження прозорих суспільних відносин, збалансування інтересів суб'єктів господарювання, органів влади та громадян шляхом комплексного законодавчого врегулювання питань, пов'язаних з розміщенням зовнішньої реклами.

○ підкомітет з питань інформаційної політики та європейської інтеграції опрацьовував Закон про рекламу ([3136-IX](#)), з ухваленням якого Україна завершила виконання 6-го пункту «кандидатських вимог» для початку переговорів щодо членства у ЄС. Підкомітет на запити регіональних та національних телерадіокомпаній надавав роз'яснення норм Закону «Про медіа». Також підготовлено експертний висновок до законопроекту про внесення змін до Виборчого кодексу України в частині, яка стосується висвітлення у медіа перебігу виборчого процесу.

○ підкомітет з питань туризму та курортів проводив засідання та робочі наради для розгляду законопроекту про внесення змін до Закону України «Про туризм» та деяких інших законодавчих актів щодо основних засад розвитку туризму (реєстр. № [4162](#)), яким фактично буде оновлено редакцію Закону України «Про туризм». Проектом, зокрема, пропонується осучаснити термінологію національного законодавства та гармонізувати його з європейським. Законопроект зараз

доопрацьовується до другого читання за участю народних депутатів, які внесли свої пропозиції до нього, та зацікавлених органів державної влади;

○ підкомітет у справах сім'ї та дітей провів 6 засідань підкомітету, на яких розглянув 15 законопроектів (7 законопроектів, щодо опрацювання яких Комітет визначений головним, та 8 законопроектів, до яких Комітет мав подати свої пропозиції та зауваження). На виконання Постанови Верховної Ради України від 29 червня 2023 року [№ 3190-IX](#) членами підкомітету підготовлено та подано на розгляд Комітету доопрацьований проект Закону про внесення змін до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» щодо врегулювання деяких питань здійснення державного забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, при закінченні навчальних закладів (законопроект зареєстровано 28.07.2023 року за реєстр. № [9100-д](#)). 22 лютого на засіданні підкомітету обговорювали питання доцільності запровадження та правові аспекти врегулювання відеофіксації освітнього процесу. Під час засідання заслухали освітнього омбудсмена Сергія Горбачова.

Члени підкомітету брали активну участь у засіданнях робочих груп з опрацювання до другого читання законопроектів про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань (реєстр. № [8313](#)), про основи соціальної захищеності дітей, які постраждали внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України (реєстр. № [9042-1](#)). Крім того, члени підкомітету протягом звітнього періоду щотижня долучались до засідань Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану. Заступник голови Комітету Павло Сушко брав участь у засіданнях робочої групи із напрацювання рішень щодо проблемних питань українських дітей за кордоном, яких вилучають у батьків або законних представників.

○ підкомітет з питань музичної індустрії здійснював контроль за виконанням положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки національного музичного продукту та обмеження публічного використання музичного продукту держави-агресора» від 19 червня 2022 р. № [2310-IX](#) та долучався до підготовки порівняльної таблиці євроінтеграційного законопроекту про рекламу (реєстр. № [9206](#)).

○ підкомітет з питань розвитку гуманітарної сфери в умовах децентралізації здійснював контроль за належним виконанням Рішення Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики від 18 листопада 2020 року за результатами розширеного засідання на тему: «Забезпечення культурними послугами, фінансування культурних інституцій в умовах децентралізації»;

○ підкомітет з питань культурної політики за звітний період у межах контролю за виконанням Рекомендацій за результатами проведених слухань у Комітеті 30 травня 2022 року на тему: «Про загрози національній безпеці України, пов'язані з діяльністю релігійних організацій, що мають керівні центри на території держави-агресора» провів низку зустрічей з представниками міністерств і відомств, Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, наукових установ з метою опрацювання низки законодавчих ініціатив у сфері свободи совісті, які знаходяться на опрацюванні Комітету.

○ підкомітет з питань національної та культурної пам'яті опікувався питаннями реалізації постанови Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022-2023 роках»; розпочав підготовку проєкту Постанови «Про відзначення пам'ятних дат та ювілеїв у 2024-2025 роках».

Окрім того, підкомітети проводили таку діяльність:

• 11 квітня 2023 року підкомітетом у справах сім'ї та дітей **організовано круглий стіл на тему «Стан виявлення та надання статусу дитини – сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, під час війни»**, в якому взяли участь приблизно 100 учасників, серед яких представники органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, служб у справах дітей, міжнародних організацій.

Членами підкомітету проведено наради із підготовки впровадження закону щодо розмежування функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту прав дітей у зв'язку з утворенням Державної служби України у справах дітей (законопроєкт за реєстр. № [7087](#)).

Голова підкомітету Тетяна Скрипка опікувалась реабілітацією та оздоровленням українських дітей за кордоном, насамперед у Польщі.

• 7 лютого 2023 року відбулося **виїзне засідання підкомітету з питань інформаційної політики та європейської інтеграції в офісі Національної суспільної телерадіокомпанії на тему «Суспільне мовлення: місія та завдання під час війни»**. За результатами засідання Комітет звернувся до партнерів з Канади, Німеччини, США щодо надання Суспільному потужних сучасних середньохвильових радіопередавачів для забезпечення покриття усієї території України.

27 березня голова підкомітету з питань інформаційної політики та європейської інтеграції Євгенія Кравчук зустрілася з Мікаелем Ліндволом, постійним представником Швеції при Комітеті з питань політики та безпеки ЄС. У межах зустрічі заступниця голови Комітету розповіла про процес реформування медіасфери в Україні.

- Голова підкомітету з питань національної та культурної пам'яті Ірина Констанкевич долучалась до підготовки і проведення заходів у зв'язку з 90-ми роковинами Голодомору, брала участь у відкритті музею пам'яті воїнам УПА.

- Голова підкомітету з питань музичних індустрій Олександр Санченко провів зустріч із членом британського парламенту Джоном Вітгінгдейлом (очільник Департаменту культури, медіа та спорту Британії), під час якої обговорили можливі майбутні колаборації в музичній сфері між Україною та Великою Британією. Як член підкомітету з питань туризму Олександр Санченко побував у Бакоті (сміт Стара Ушиця) в Кам'янець-Подільському районі Хмельницької області. Там розглянули стратегію розвитку краю у контексті туристичного та економічного потенціалу.

- Голова підкомітету з питань культури Микола Княжицький брав участь у відкритті виставки, присвяченої постаті української оперної співачки Ольги Лепкої-Ястремської (Львівська область), та у презентації документального фільму «Мій Крим» (Київ).

Заступник голови Комітету Павло Сушко порушував питання необхідності зміни фінансового механізму забезпечення потреб дитини на фаховому обговоренні з Міністром фінансів Сергієм Марченком та Жоржеттою Мюльхейр, світовим експертом з питань трансформації системи піклування та захисту дітей. У червні заступник голови Комітету з робочим візитом відвідав Херсон. Народні депутати зустрілися з представниками Херсонської ОВА. Під час поїздки порушили нагальні питання, які стосуються дітей.

13 липня 2023 року на виїзному засіданні Комітет заслухав доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Дмитра Лубінця «Нерозквітлі. Порушення прав українських дітей на тимчасово окупованих територіях України та у Росії: депортація, мілітаризація, індоктринація». З цією метою народні депутати — члени Комітету відвідали Центр захисту прав дитини у Києві. За підсумками засідання Комітет рекомендував Верховній Раді України схвалити Звіт Уповноваженого.

9 серпня 2023 року на засіданні Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Міністр соціальної політики України Оксана Жолнович представила презентацію щодо пріоритетів державної політики у сфері захисту прав дітей.

Важливо додати, на засіданні Комітету 20 липня Комітет підтримав за основу проєкт Закону про застосування англійської мови (реєстр. № [9432](#)) за умови вилучення, зокрема, імперативної вимоги про демонстрування англомовних фільмів у кінотеатрах мовою оригіналу з українськими субтитрами.

Представники Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики від початку дев'ятої сесії долучилися до заходів:

- обговорення подолання наслідків русифікації та тоталітаризму (м. Полтава);
- дискусії «Як війна перекроїла медіаполе»;
- форуму «Діалог на користь розвитку громад в умовах воєнного стану»;
- міжнародного форуму «Європа з поглядом у Майбутнє» у Гданську;
- конференції «UA: Війна. Недоспівана колискова»;
- міжнародної конференції «Нікосійська конвенція: відповідь кримінальної юстиції на злочини, пов'язані з культурними цінностями»;
- круглого столу на тему «Декомунізація обліку архівних документів»;
- форуму про реформування та відновлення України в соціально-гуманітарній сфері «Бачення України 2030»;
- дискусії про концепцію трансформації мережі санаторних шкіл;
- презентації: «Стан фінансування культури та мистецтва з місцевих бюджетів: основні тенденції 2022 року» тощо.

20 квітня у Комітеті відбулася зустріч з представниками Сенату Польщі, на якій обговорили Програму парламентської підтримки для європейської інтеграції України, досвід розбудови культурних ініціатив, успіхи і кращі практики у музейній політиці, поспілкувалися про збереження культурної спадщини.

У квітні заступниця голови Комітету гуманітарної та інформаційної політики Євгенія Кравчук увійшла до складу та працювала у міжвідомчій робочій групі з підготовки матеріалів до засідання РНБОУ, присвяченого питанню підтримки, захисту та збереження культурної спадщини.

1 березня 2023 року голова Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Потураєв виступив у Європейському Парламенті щодо гуманітарної ситуації в Україні.

31 березня у Луцьку за підтримки Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики пройшов парламентсько-муніципальний форум на тему «Діалог на користь розвитку громад в умовах воєнного стану».

Комітет, крім того, став співорганізатором швейцарсько-українського медіафоруму (6 червня 2023 року). У межах заходу проведено панельну дискусію на тему: «Незалежні медіа як важлива опора демократії: як медіа можуть зміцнювати демократію у воєнний час?». Також за співорганізації Комітету 15 червня 2023 року відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Креативний потенціал економіки культури у повоєнному відновленні України». До заходів приєднався голова Комітету Микита Потураєв.

8 червня 2023 року голова Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Потураєв, член Комітету Андрій Боблях разом з Міністром культури та інформаційної політики України Олександром Ткаченком здійснили поїздку до Дніпропетровської та Запорізької областей. У Нікополі до візиту долучився заступник голови Комітету Павло Сушко. Метою поїздки було вивчення питання захисту прав дітей, розвитку культури і збереження культурної спадщини у прифронтових регіонах.

28 червня відбулася зустріч представників Комітету Європарламенту з питань культури та освіти із народними депутатами з Комітету гуманітарної та інформаційної політики, Комітету молоді та спорту та Комітету з питань освіти.

30 червня 2023 року представники Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Ірина Констанкевич, Микола Княжицький, Володимир В'ятрович, Андрій Боблях зустрілися із Головою Комітету культури Сейму Литовської Республіки Вітаутасом Юозапайтісом.

12 липня голова Комітету Микита Потураєв разом із Першою заступницею голови Комітету Іриною Констанкевич відвідали Олику у Волинській області. Під час зустрічі із представниками місцевої влади говорили про роль та завдання місцевого самоврядування, проблематику громади, розвиток Олики як туристичного магніта Волині, напрацювали план роботи у цьому напрямку.

У липні цього року перша заступниця голови Комітету Ірина Констанкевич та заступниця голови Комітету Євгенія Кравчук увійшли до складу Наглядової ради Українського інституту книги.

Питання збереження культурної спадщини, захисту інформаційного простору та інформаційної відсічі агресору, повернення українських дітей члени Комітету продовжують обстоювати у ПАРЄ та ОБСЄ.

Крім того, протягом сесії члени Комітету проводили інформаційну діяльність щодо ухвалених законів, публікувалися не лише в українських, а і в закордонних виданнях. Широко висвітлювали теми декомунізації, засудження депортації українських дітей російською федерацією, знищення та пошкодження державою-агресором культурних об'єктів України.

На виконання Закону України «Про комітети Верховної Ради України» Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики оприлюднює стенограми, протоколи, аудіозаписи та інші матеріали засідань на своєму вебсайті. За потреби ведуться трансляції засідань у YouTube.

У співпраці з Центром протидії дезінформації при Раді національної безпеки і оборони України Комітетом підготовлено інформаційну добірку про використання російською федерацією «9 травня» з маніпулятивними цілями.

Згідно з моніторингом Руху «ЧЕСНО» (дані на початок 2023 року), Комітет очолив рейтинг найбільш відкритих Комітетів Верховної Ради України. Це вже втретє Комітет здобув першість у рейтингу прозорості та звітності.